

متن پیاده سازی شده جلسه چهل و نهم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 23 دی 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که دیروز عرض کردیم برخی مثل محقق نائینی تواتر اجمالی را قبول نکرده اند و فرموده اند ما فقط دو قسم متواتر داریم؛ البته در اینجا ادعا کرده اند که می شود اخبار دالّ بر حجیت خبر ثقه را متواتر معنوی دانست و لذا ایشان می فرماید ما اگر کلام مرحوم آخوند را بپذیریم اخصها مضموناً همان خبر ثقه می شود.

نقد محقق نائینی

استاد: به نظر می رسد انکار مرحوم نائینی بدون وجه است؛ چرا که مرحوم نائینی در مورد متواتر لفظی می فرماید: یعنی روایتی که عین الفاظش متعدد نقل شده باشد ومتواتر معنوی یعنی معنای واحد با تعابیر مختلف بیان شده باشد حال سوال ما این است جناب نائینی اگر چند روایت بگوید خبر ثقه معتبر است چند روایت بگوید خبر عادل معتبر است چند خبر بگوید خبر عادل ثقه معتبر است و... شما چه می گوید؟ در اینجا که مفاد یکی نیست تا بگویید متواتر معنوی است! باز هم تعجب می کنیم از محقق نائینی که فرمود اگر کل اخبار محتمل الصدق و الکذب است پس یقین از این اخبار چطور به دست می آید؟ ما در پاسخ می گوئیم جواب این روشن است ما مورد به مورد به صدور روایات و سائل الشیعه نداریم اما به طور غیر معین یقین نداریم اما به طور غیر معین یقین به صدور برخی از روایات و سائل الشیعه داریم؛ البته آقای خوبی هم این اشکال را به مرحوم نائینی (استادش) دارد اما ما خدمت ایشان عرض می کنیم ای کاش شما این اشکال را نمی گرفتید چرا که شما معتقدید که از جمع لا حجت ها، حجت پدید نمی آید. اما راجع به اینکه محقق نائینی می فرماید اخصها مضموناً خبر ثقه است این را هم نمی شود پذیرفت چرا که انشالله در بررسی روایات می گوئیم که برخی روایات تعبیر عدالت دارد چطور می گوئید خبر ثقه اخص است؟ ثقه یعنی متحرز از کذب چه امامی باشد چه غیر امامی؛ چطور این را اخص می دانید؟! مگر اینکه بگوییم ایشان هم ملتفت به این روایات بوده است اما معتقد شده عدالت و... موضوعیت ندارد بلکه آنچه موضوعیت دارد همان خبر ثقه است.

استاد: واقع مطلب این است که یکی از مشکلات ما همین قید ثقه بودن است؛ آیا مراد از ثقه بودن، ثقه بودن در کل اخبارات راوی است یا همین خبری که می خواهیم اخذ کنیم؟ آیا منظور از اینکه ثقه باشد این است که ما اطمینان از روایت راوی پیدا کنیم یا مراد خبر موثوق به است (این با نقل راوی غیر ثقه هم تناسب دارد)؟

کلام مرحوم شیخ انصاری

ایشان به این بحث مفصل پرداخته اند تقریباً 14 صفحه طبق چاپ های جدید بحث کرده است؛ ایشان روایات این باب را در چهار گروه تقسیم کرده است (البته روایاتی که تناسب با این بحث دارد در جامعه الاحادیث قریب به 133 روایت است) مرحوم شیخ هم تقریباً به 30 یا 40 روایت اشاره کرده است. ابتدائاً ایشان اخبار علاجیه را مطرح کرده است (در اخبار علاجیه از امام علیه السلام سوال می پرسند دو روایت متعارض برای ما آمده است چه کنیم؟ امام علیه السلام سنجه های متعددی را ذکر می کنند) و فرموده از این روایات یک مطلب استفاده می شود و آن اینکه هم سائل و هم امام علیه السلام مفروض گرفته اند که خبر حجت است.

استاد: ممکن است کسی قبول نکند و بگوید اخبار علاجیه مربوط به اخبار آحاد نیست بلکه مربوط به اخبار مقطوع الصدور است؛ در جواب می گوئیم مگر ما چقدر اخبار متواتر داریم؟ شاید ما یک مورد هم نداشته باشیم که بین اخبار متواتر تعارض باشد. اصلاً فرض اخبار علاجیه همین اخبار آحاد است به قرینه اینکه امام علیه السلام می فرماید خبر مخالف امامیه را نگیر یا خبر مخالف مشهور را رها کن و...

مرحوم شیخ انصاری می فرماید از اخبار علاجیه حجیت خبر تقه فهمیده می شود.
مورد دوم: روایاتی است که بیانگر این است وقتی از امام علیه السلام سوال می شد امام علیه السلام حواله می دادند به اشخاص معینی مثل زراره، یونس بن عبدالرحمن، ابان و... خب قول این اشخاص مثل زراره و... که یقین نمی آورد (چون معصوم نیست) و امام علیه السلام هم نمی فرمودند در صورتی که از قول زراره یقین کردید عمل کنید.
ایشان معتقد است که این روایات هم دلالت بر حجیت خبر تقه مامون دارد.
استاد: آیا مامون صفت خیر است یا صفت ثقه؟

و الحمد لله رب العالمین